
ŘÍJNOVÉ SETKÁNÍ SFRAGISTIKŮ V OLOMOUCI

JITKA KŘEČKOVÁ – HANA SEICHTEROVÁ – KATEŘINA ZENKLOVÁ

Zemský archiv v Opavě a Národní archiv ve spolupráci s Mezinárodním centrem pro archivní výzkum (International Centre for Archival Research – ICARUS) uspořádaly ve čtvrtek 13. října 2016 mezinárodní workshop s názvem *Zpřístupňování sfragistického materiálu badatelské veřejnosti – digitalizace, katalogizace, edice pečeti*. Setkání, které se konalo v budově pobočky Zemského archivu Opava v Olomouci, bylo koncipováno jako pracovní s důrazem na diskuzi, které uzavíraly jednotlivé bloky. Úvodní slovo bylo v režii hlavních pořadatelů, a to Jitky Křečkové z Národního archivu a Karla Müllera ze Zemského archivu v Opavě. Oba se shodli na významu zpřístupňování pečeti pro širokou veřejnost, zároveň zdůraznili potřebu tento problém z hlediska sfragistiky lépe propracovat a v rámci meziarchivní spolupráce sjednotit. První blok otevřely kolegyně z Národního archivu Jitka Křečková a Kateřina Zenklová příspěvkem *Zpřístupňování pečeti Archivu České koruny – digitalizace a zpracování databáze*. Poodhalily svou práci na zpracovávání databáze pečeti v systému BACH a způsob digitalizace pečeti jednoho z nejvýznamnějších listinných fondů svého druhu v Evropě. Na příspěvek navázal Daniel Jeller, pracovník spolku ICARUS, který shrnul dosavadní spolupráci na mezinárodním virtuálním archivu Monasterium a pohovořil o problematice zpřístupnění metadat a fotografií pečeti Archivu České koruny. Výsledkem spolupráce pracovníků Národního archivu s týmem spolku ICARUS bude propojení databáze pečeti s již zpřístupněnými listinami na webové stránce virtuálního archivu. S tímto online archivem má mnoho archivářů i badatelů bohaté zkušenosti, a to, že by do budoucna mohly být v Monasteriu akcentovány i pečeti, ocenili všichni účastníci. Náhled do nejnovějších technologií prezentoval na závěr prvního bloku Stephan Makowski, pracovník Centre for eHumanities Univerzity v Kolíně nad Rýnem. Digitalizace pečeti pomocí fotografické metody *Reflectance Transformation Imaging (RTI)* se zdá být neúčinnější. Díky technickému provedení dokáže digitálně zobrazit a poodhalit i ne příliš zřetelné detaily. Právě RTI se týkala většina navazující diskuze.

Druhý dopolední blok zahájila Klára Woitschová, kurátorka starých sbírek Archivu Národního muzea. Ve svém příspěvku s názvem *Sfragistické bohatství Archivu Národního muzea od povodní k digitalizaci* popsala práci na digitalizaci pečeti i všechna úskalí, se kterými se potýkala. Zároveň zdůraznila dobrou spolupráci se studenty i dobrovolníky a ukázala, jak vpadá interní databáze pro potřeby pracovníků a její zpřístupnění badatelům. Miroslav Glepjek, člen Katedry historie na FF UKF v Nitře, vystoupil s příspěvkem *Dobové popisy středověkých pečatí a ich využitelnost při tvorbě sfragistických edicí*, v němž se zabýval pečeti jakožto historickým fenoménem a významnou součástí středověké společnosti, a to z několika aspektů. Poukázal na to, že dosud nebylo badateli věnováno příliš pozornosti dobovým popisům pečeti, proto ve svém příspěvku představil několik základních typů popisů pečeti, které můžeme najít v písemných pramenech Uherského království. První skupina se sestává z popisů pečeti v koroboračních a konfirmačních formulích v listinách. Druhou skupinu tvoří popisy pečeti v právních pramenech, např. v králov-

ských privilegiích, statutech náboženských organizací, královských nařízeních, směrnících apod. Tyto popisy jsou významné zejména v případech, kdy originály pečeti nebyly dochovány, a proto musely být rekonstruovány na základě písemných pramenů. Cílem příspěvku bylo představení těchto písemných pramenů jako zajímavého prvku ve vývoji moderních edicí pečeti.

Další řečník Marcin Hlebionek z Institutu historie a archivistiky Univerzity v Toruni se ve svém příspěvku *Pieczenie przy dokumentach Związku Pruskiego. Problemy edytorskie* zaměřil na obtíže editora při zpracovávání pečeti z konkrétního fondu. Tento blok uzavřela bouřlivá diskuse, protože snad každý z účastníků se již potýkal s obtížemi při zpracovávání databází pečeti či procesem digitalizace.

Na editorské problémy navázal v dalším bloku Piotr Pokora z Institutu historie Univerzity v Poznani referátem s názvem *Uwagi i refleksje na marginesie prac nad edycją typariuszy z Archiwum Państwowego w Poznaniu*, který představil tištěný katalog typářů z Archivu Państwowego v Poznani. Piotr Pokora přiblížil proces vzniku katalogu, způsob rozřazení typářů a informací, které byly k jejich popisům využity. Působivá je vizuální stránka knihy a barevné rozdělení jednotlivých sekcí zřehledňuje práci s katalogem. Co nám pečeteř vypráví o svých majitelích shrnul Jiří L. Bílý z Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v příspěvku *Novomoravští rodové – k edičnímu zpřístupnění jednoho olomouckého sfragistického pramene*. Listina zpečetěná olomouckými protestanty se stala základem pro vytvoření životopisů jednotlivých měšťanů. Do terminologické problematiky nás v příspěvku *Korpus českých pečeti do nástupu Jana Lucemburského a aktuální fenomény evropské sfragistiky* uvedl Karel Maráz. Potřeba jednotné sfragistické typologie, která by reagovala na nové poznatky, je stále aktuální. Karel Maráz shrnul dosavadní třídění pečeti hlavně z pera starších německých badatelů a ukázal limity této typologie. Diskuse, která po tomto bloku následovala, se nesla spíše v terminologickém a typologickém duchu.

Závěrečný čtvrtý blok zahájil představením mezinárodního sfragistického slovníku Ladislav Vrteř z Odboru archivů a registratur MV SR. Tento mezinárodní projekt rozšiřuje původní *Vocabulaire international de la sigillographie*, vydaný v Římě roku 1990, o terminologii s výkladem jednotlivých sfragistických pojmů v dalších čtyřech jazycích – v češtině, slovenštině, polštině a maďarštině. Dosud nejrozsáhlejší analytický výzkum v oblasti novověkých církevních pečeti provedla Martina Bolom-Kotari z Katedry pomocných věd historických a archivnictví Univerzity v Hradci Králové. Ve svém příspěvku nazvaném *Terminologické a metodologické problémy výzkumu novověkých pečeti* nastínila metodologická úskalí, se kterými se během svého výzkumu potýkala. Na závěr bloku byla Karlem Müllerem, Hanou Seichterovou a Janem Štěpánem ze Zemského archivu v Opavě představena podoba budoucího katalogu pečeti Archivu města Olomouce. Jejich příspěvek otevřel diskusi o současných možnostech zpřístupňování pečeti badatelům. Diskutující se zabývali otázkou, zda se spoléhat jen na digitální databáze nebo zda je v tomto „digitálním věku“ ještě přínosné vydávat tištěné katalogy.

Mezinárodní workshop v Olomouci proběhl v rámci naplánovaného programu probíhajícího projektu EU – Community as Opportunity (CO:OP), kterého se Národní archiv účastní jako jeden ze 17 hlavních partnerů a v jehož rámci probíhá také zmíněná digitalizace a zpřístupňování pečeti Archivu České koruny. Přednášky i následné diskuse, kterých se zúčastnili nejen řečníci, ale i publikum tvořené archiváři a dalšími odborníky z oblasti sfragistiky, byly pro všechny velkým přínosem. K úspěchu setkání také velmi přispěla milá atmosféra, kterou vytvořili kolegové olomoucké pobočky Zemského archivu v Opavě. Za to jim patří naše velké poděkování.

Die publizierten Vorlesungen wurden auf internationalem Workshop unter dem Namen „Making Sigillographic Material Accessible to Researchers – Digitising, Catalogues, Editions of seals“ vorgetragen, der am 13. Oktober 2016 vom Landesarchiv Troppau und Nationalarchiv in Zusammenarbeit mit International Centre for Archival Research – ICARUS veranstaltet wurde. Die Tagung, die sich im Gebäude der Zweigstelle des Landesarchivs Troppau in Olmütz stattgefunden hat, wurde in einzelnen Teilen konzipiert. Der erste Konferenzteil wurde der Zugänglichmachung von Siegeln des Böhmisches Kronarchivs von Mitarbeitern des Nationalarchivs in Zusammenarbeit mit ICARUS Verein und Vernetzung der Databasis mit schon zugänglich gemachten Urkunden auf Web-Seite des virtuellen Archivs Monasterium gewidmet. Weiter wurden die neuesten Möglichkeit der Siegeldigitalisierung mit Hilfe fotografischer Methode Reflectance Transformation Imaging (RTI) präsentiert. In zweitem Teil wurde der Beitrag zur Problematik der Siegeldigitalisierung und der Bildung einer internen Siegeldatabasis im Archiv des Nationalmuseums in Prag. Weitere Referate haben sich mit Grundtypen der Zeitbeschreibungen von Siegeln in schriftlichen Quellen Königreichs Ungarn und mit Problemen der Editoren mit Beschreibung von Siegeln aus konkretem Bestand. Dritter Teil der Konferenz wurde der Problematik der Editionsarbeit mit damit zusammenhängendem Bedarf einheitlicher sphragistischer Typologie, die auf neue Erkenntnisse reagieren konnte. Im Schlussteil wurde der Internationale Lexikon für Sphragistik vorgestellt, der ursprünglichen Vocabulaire international de la sigillographie erweitert, und zwar um Terminologie mit Erklärung einzelner Termine in weiteren vier Sprachen. Weiter wurden die methodologische Probleme der Forschung der kirchlichen Siegel aus der Neuzeit geschildert und zum Schluss wurde die neue Form künftiges Siegelkatalogs des Archivs der Stadt Olmütz vorgestellt. Der internationale Workshop wurde im Rahmen des geplanten Programmes EU-Projektes Community as Opportunity (CO:OP) realisiert, in dem sich Nationalarchiv als einer der 17 Hauptpartner beteiligt. Im Rahmen dieses Projektes wurde auch die Digitalisierung und Zugänglichmachung von Siegeln des Böhmisches Kronarchivs realisiert. Die beteiligten Fachleute haben auf grosser Bedeutung der Zugänglichmachung von Siegeln für breite Öffentlichkeit einverstanden, sowie haben sie auch Bedarf der besseren Bearbeitung von sphragistischer Terminologie betont.